

הסודות של מוזיאון אילנה גור

ארץ פלאות חומרית, אקזוטית ויצרית ממתינה למבקרים במוזיאון אילנה גור ביפו העתיקה, המציג לראווה אוסף של 500 יצירות אמנות בינלאומיות, ישראליות, אפריקאיות ועוד לצד עבודותיה של גור, אמנית רב תחומית מרתקת. המבנה העתיק שמכיל את העושר התרבותי הוא יצירת אמנות בפני עצמה, אשר נחשף ומתגלה ללא הרף. אמנות, היסטוריה, עיצוב וחיים משתלבים יחד בפנינה האמתית של יפו העתיקה

באחד החדרים במוזיאון אילנה גור שביפו, על קיר צדדי, תלויה עבודה אחת המורכבת מעשרות בובות בעבודת יד, סגורות בתוך מסגרת ומכסה זכוכית. לצדן בובה אחת, יחידה ניצבת מחוץ למסגרת, אך במבט מקרוב מתגלה כי הבובה אינה נמצאת שם לבד. העבודה היא למעשה דיוקן עצמי של אילנה גור, אמנית רב תחומית, מעצבת, אספנית ואוצרת אשר ניצבה במשך כל חייה מחוץ למסגרת, מראשית ימיה כילדה ועד היום.

כזה הוא גם המוזיאון המרתק הקרוי על שמה, יחיד ומיוחד, שונה על רקע המוזיאונים האחרים בארץ (ויש שיגידו גם בעולם), מחוץ למסגרת המקובלת של עולם האמנות. מדובר במוזיאון שהוא עבודת אמנות אחת שלמה, אקלקטית אך מגובשת וללא ספק מפעל חייה של האמנית.

המוזיאון של אילנה גור מהווה למעשה כלי עבודה להציג את שלל העבודות שברשותה, אותן אספה לאורך השנים, לצד עבודות מיוחדות ומורכבות שלה (בעיקר פסלים ומיצבים). בין היתר, ניתן למצוא כאן עבודות של אמנים ישראלים כמו תומרקין, אגם, קדישמן, דנציגר, עבודות של אמנים ידועי שם כמו ג'קומטי והנרי מור, אמנים ישראלים אנונימיים וצעירים, עבודות אומנות-שימושית מאפריקה, מספר רב של איקונות נוצריות, אוסף של פסנתרים ואפילו צ'מבלו אחד. כל אלו ניצבים בערבוביה אלו לצד אלו, אמנות קונספטואלית אל מול נברשת-ענק מוסלמית, וידאו ארט לצד כיסאות מעוצבים ועוד.

הצבתן של העבודות בחלל נעשית על ידי גור עצמה ובמבט מקרוב, ניתן להבחין כי התלייה מושפעת מאוד מתפיסה עיצובית והרמונית של החלל והפריטים עצמם, כך שניתן להבחין במספר קווים מנחים, כמו למשל העובדה שכמעט תמיד יוצב הישן לצד החדש (דוגמא טובה לכך היא מדיח כלים אדום ובוהק לצד שוקת אבן עתיקה). אלמנט נוסף שחוזר על עצמו בחללים השונים הוא שתמיד באזור בו ניצבות עבודות מונוכרומטיות ואפרוריות, תוצב בו גם עבודה אחת לפחות צבעונית שתשמש ככתם צבע.

המבנה בו נמצא המוזיאון מהווה בעצמו את אחד המרכיבים הבולטים והיפים ביותר בו, כשהוא מהווה מצע עתיק וקסום לעבודות האמנות. המבנה ההיסטורי הוקם לראשונה בשנת 1742 כבית היהודי הראשון מחוץ לחומותיה של יפו. כמאה שנים מאוחר יותר, שימש המבנה כבית ייצור לתמרוקים משמן זית.

בשנות ה-70 כאשר יפו העתיקה הפכה לאזור אמנים רכשה לעצמה גור דירת נופש קטנה בקומה העליונה של המבנה. לכשעלה בה הרצון, בתחילת שנות ה-90, להקים מוזיאון ייחודי בארץ, אשר יציג לראווה את האמנות הישראלית המרשימה לבאים מבחוץ ויתרום לחינוך לאמנות ותרבות בארץ, החליטה באופן טבעי לעשות זאת במבנה היפואי ההיסטורי.

לכשהחלה גור בשיפוצים, החלו אט אט להתגלות שכבות על גבי שכבות של היסטוריה מבין קירותיו של המבנה. את עובדת היותו כאמור בית ייצור לתמרוקים גילתה למשל כאשר אחד הפועלים במקום נפל לפתע אל תוך חור ברצפה שלא היו מודעים לקיומו. החור התגלה מאוחר יותר כתנור אבן בו התבשלו התמרוקים והוא ניצב בגאון עד היום כחלק מהמוזיאון, בקומה השנייה. אלמנט נוסף ויפיפה שהתגלה "על הדרך" הוא התקרה, אשר בחדרים מסוימים מורכבת כולה מכדי חרס, המסודרים בצפיפות זה לצד זה ויוצרים מעין דוגמת פסיפס נפלאה. גם כיום ממשיך צוות המוזיאון לחקור את סודות המבנה בקומה נוספת שמתחת לחנות המוזיאון ויש הטוענים כי בקומה שמתחת נמצאות אפילו תעלות לים.

המוזיאון עצמו מעוצב כבית, עם מטבח, חדר אוכל ואפילו ספריה המוקדשת לסבא של גור וכוללת כתבים מעודכנים בנושאי אמנות, עיצוב, ארכיאולוגיה ועוד, כאשר הרעיון הוא לשלב אמנות בחיי היום-יום. בהתאם, מותר לגעת ואף לשבת כמעט על כל המוצגים במוזיאון, מה שהופך אותו לחוויה מיוחדת גם עבור ילדים המבקרים בו. בתום הסיור במקום, מחכה הפתעה נעימה במיוחד בדמות גן פסלים הניצב על המרפסת העליונה ורחבת הידיים המשקיפה לנוף מרהיב לים.

אילנה גור עצמה היא דמות מרתקת בעולם האמנות הישראלי והבינלאומי. היא נולדה בטבריה למשפחה משכילה של אמנים ורופאים. כשהייתה כבת 20 נסעה לראשונה לארה"ב ונשארה שם למשך כארבעים שנה (ולמעשה עד היום מחלקת את חייה בין ישראל לארה"ב). ב-1972 הציגה תערוכת יחיד ראשונה בלוס אנג'לס ומאז לא פסקה מלהציג בכמה מהמוזיאונים הנחשבים ביותר בעולם, כולל מוזיאון תל אביב ב-2006. במקביל עסקה גור גם בעיצוב וזכתה להצלחה גדולה כמעצבת חגורות, תכשיטים ואפילו כלי בית.

כשפתחה גור את המוזיאון, היא רצתה ליצור חווית אמנות שונה, שכן מדובר בבית של אמן חי ופעיל, מעין גוף אורגני חי ונושם שמשתנה ומדגיש בכך את עובדת היותה של האמנות-דרך חיים.

העומס הרב של 500 פריטי האמנות הנמצאים במוזיאון גורם לכך שבכל ביקור בו, נחשף המבקר לאלמנטים ויצירות חדשות אליהן לא שם לב בביקורו הקודם. העיקר עבור גור הוא לא להישאר אדיש לאמנות ולכן היא מוסיפה, משנה ומחדשת כל הזמן.